

SAMUELOVI ŠT. OSUSKÉMU

Bratislava 27. júla 1945

Pán biskup!

Prichodí mi poďakovať sa Vám za odpis Pastierskeho listu evanjelických biskupov, ktorý ste ráčili poslať nášmu úradu. Evanjelická, ale som presvedčený, že i ostatná slovenská verejnosť, s uspokojením a rada vzala na známosť stanovisko slovenských biskupov k súčasným verejným otázkam. I keď som presvedčený o tom, že stanovisko vyjadrené v Pastierskom liste a v celom počínaní predstaviteľov ev. a. v. cirkvi na Slovensku spoľahlivo sa opiera o vyznanie evanjelických veriacich, ktorí tvorili mohutnú časť a na mnohých (miestach) i iniciatívne jadro v národnopolitickom pohybe slovenskom i československom, sme zaviazaní vďakou i Vám, pán biskup, ako aj p. biskupovi Čobrdovi, za vyjadrenie tohto zmýšľania v dokumentoch a rozhodnutiach najvyššej správy ev. a. v. cirkvi u nás.

Píšem Vám tento list aj preto, aby sa niektoré nevyhnutné a samozrejmé opatrenia našej kultúrnej politiky, ktoré sa zdanlivo alebo i skutočne dotýkajú doterajších pozícií cirkvi, vo verejnom živote nevyvetľovali ako akty proticirkevné alebo ako nevďačnosť predstaviteľov terajšieho stavu voči tým osobám i inštitúciám, ktoré účinne pomáhali tento terajší stav tvoriť. Že je potrebné prízvukovať tento moment, presvedčil som sa z jednej zmienky Pastierskeho listu o poštátnení školstva, viac však z prejavu p. seniora Šeňšela v Národnej rade pri rozprave o poštátnení internátov, keď hovoril o Štefánikovom domove, ako aj z niektorých okolností iných. Chcem zdôrazniť v tomto privátnom liste, a nájdem si príležitosť zdôrazniť to i verejne, že všetci, ktorí dnes máme možnosť vplývať na vývoj vecí na Slovensku, sme si dobre vedomí, čím bola atmosféra ev. a. v. cirkvi na Slovensku a atmosféra v inštitúciách udržiavaných touto cirkvou pre národnooslo-

bodzovací zápas Slovenska. Umožnila vyrásť osobám, ktoré zaujali čelné miesta v povstaleckom hnutí nášho národa, umožnila vypestovať a prehĺbiť myšlienky, ktoré sa stali vedúcimi ideami povstania. Dnes je však otázka taká, či pre ďalšie rozvinutie a prehĺbovanie ideí proklamovaných naším povstaním a vydobytých pre náš život víťazstvom Červenej armády, stačí rámec doterajší. Už v odpovedi na vývody p. sen. Šenšela v Národnej rade mal som možnosť poukázať na to, že ešte len nedávno, pred 30—40 rokmi, centrami celého slovenského národného života bolo takmer výhradne niekoľko fár evanjelických i katolíckych a že neznamenaloby nijaké znehodnotenie týchto centier a poprenie ich vynikajúceho významu, keď pri prvej možnosti náš národný život začal sa rozvíjať v iných strediskách, na širšom základe, novým smerom a v nových okolnostiach. Viem, matere ťažko sa lúčia s dospievajúcimi deťmi, ktoré odchodia za svojimi záujmami. Ale je možno inakšie?

Takto ráčte chápať i naše kultúrno-politické opatrenia zdanlivo obchádzajúce záujmy cirkvi, ktorej význam sa nijako nepopiera, keď štát sa podujme vykonávať tie-ktoré úlohy tam, kde ich doteraz cirkvi vykonávala. Som presvedčený, že u ev. cirkevných činiteľov nájdeme porozumenie pre toto naše stanovisko, ako v evanjelickej cirkvi našli svoj domov myšlienky upravujúce vývoj súčasného verejného života.

Bol by som rád, keby ste i Vy, pán biskup, osobne bez horkosti a bez ľútosťi prijímali naše opatrenia a podľa možnosti ich svojou autoritou podporovali.

Porúčam sa Vám s úctou

L. Novomeský

PhDr., ThDr. Samuel Štefan Osuský (1888—1975) v r. 1925—51 profesor na evanj. teológii v Bratislave, v r. 1933—51 evanj. biskup pre západný dištrikt. Venoval sa filozofii (Filozofia štúrovcov, Prvé slovenské dejiny filozofie) a sociológii (Úvod do sociológie). R. 1947 vyznamenaný Čs. vojnovým krížom 1939.

ThDr. h. c. Vladimír Pavel Čobrda (1880—1967) — od r. 1923 liptovský senior, od r. 1930 biskup východného dištriktu, od r. 1933 generálny biskup ev. a. v. cirkvi na Slovensku.

Ludovít Šenšel (1888—1956), evanj. farár, senior, profesor na gymnáziu. Od r. 1930 redaktor Tranovského kalendára a Cirkevných listov, správca spolku Transcius. Po oslobodení poslanec SNR za DS (vystupoval proti poštátneniu škôl). Venoval sa aj literatúre.